

comentaris literaris

per Josep Palomero i José Miguel Segura

DE VALÈNCIA I MALLORCA

de Josep Massot i Muntaner

Editorial: Publicacions de la

Universitat de València

València, 2017 | Pàgines 490

Estudis i homenatges

Els filtres de l'àmbit universitari perquè la concessió d'un Doctorat Honoris Causa no es convertisca en una acció fútil determina l'axioma segons el qual les persones mereixedores d'un tal honor se'l tenen

ben guanyat, per una causa o altra. Res més cert, en el cas que ens ocupa. La capacitat de treball de Josep Massot i Muntaner, membre de la comunitat benedictina de Montserrat, ha donat uns fruits esplendorosos que s'han materialitzat en unes 1.200 publicacions, de les quals 85 són llibres, com s'indica en la nota del professor Vicent Simbor, editor d'aquest volum de la col·lecció «Honoris Causa» amb què la Universitat de València homenatja i regracia la trajectòria de Massot com a investigador, analista i publicista de la literatura catalana. També cal mencionar els nombrosos compromisos personals que ha exercit com a membre de diverses institucions, entitats i organismes.

La primera part del llibre és una antologia dels seus escrits referits a diverses personalitats valencianes eminentes. La segona, una actualització oportuna de l'obra *Els mallorquins i la llengua autòctona*. JP

EL ÚLTIMO CONQUISTADOR:
BLASCO IBÁÑEZ (1867-1928)

de Javier Varela

Editorial: Tecnos

Madrid, 2015

Pàgines 946

Comissari de l'exposició sobre Blasco Ibáñez en l'any 2011 i director en aquells dies del MUVIM (Museu Valencià de la Il·lustració i la Modernitat), Javier Varela ha fet un esforç digne de titans per elaborar aquesta

documentadíssima biografia d'una figura tan cridanera com important per entendre el convuls panorama literari i polític de finals del segle XIX i començaments del segle XX. Per això mateix és tan sorprenent que el llibre no es tanqui amb l'habitual recull bibliogràfic en què es dona suport a la tasca del biògraf. Aquest és, sens dubte, l'únic però que es pot objectar davant d'una biografia que només admet —com el propi biografat en el fons— adjectius superlatius.

Al llarg de setze capítols, i atenent tant a l'evolució de Blasco Ibáñez com al context social, econòmic i polític que li va tocar en sort viure, es van desgranant tots les cares d'un personatge que no va voler passar desapercebut en el seu moment. Per haver iniciat una línia populista del que va voler ser una nova política davant el de sempre, davant els mecanismes aturats d'una Restauració que només va restaurar una dinastia real recolzant-se un cop i un altre en els mestres de cerimònies d'aquell patètic *cam-*

balache; per haver volgut abastar de forma tan intrèpida i personal àmbits tan arriscats en el seu moment com el periodisme, l'edició o el cinema al costat de la política i la literatura. Però també per representar de forma radical i descarnat aquesta manera de mirar la realitat i de reescriure-la que es va anomenar «Naturalisme» i que va trobar la seua màxima expressió en les novel·les menys internacionalistes —*Els quatre genets de l'Apocalipsi*, per exemple—, més ambientades a la València del moment: *Cañas y barro*, *Arroz y tartana*, *La barraca*, etc.

En ple 150 aniversari del seu naixement, Vicente Blasco Ibáñez se'ns va dibuixant en aquesta biografia en tota la seua complexitat i tota la seua simplicitat alhora, en tanta admiració com provocar entre uns i altres i tant oblit com ha acabat sepultant la seua memòria. Sigui com sigui, el més valuós de la feina del professor Varela és que ens retorna en aquest monumental treball a Blasco Ibáñez com a home, l'individu que en l'esfera personal va viure tan al límit de tot i de tots com en l'esfera pública. Blasco Ibáñez representa la modernitat —de vegades grotesca però llavors més necessària que mai en aquest país—, la polèmica, l'inconformisme, la generositat i la gasiveria en estat pur. Va ser un «home d'acció» —així es definia a si mateix—, una personalitat exuberant i excessiva que té un correlat tan merescut com digne de menció en aquesta gegantina i minuciosa semblança. JMSR

DEBATS

de DD.AA.

Editorial: Institució Alfons el Magnànim

València, 2017

Pàgines 192

Revista de cultura, poder i societat

A partir del número 130 va començar una nova època de *Debats*, la revista bianual que, dirigida pel professor Joaquim Rius Ulldemolins, publica la Institució Alfons el Magnànim/Centre Valencià d'Estudis i d'Investigació, que dirigeix el sociòleg Vicent Flor.

Aquest exemplar de *Debats* (131/1-2017) és un número monogràfic dedicat a analitzar la plurinacionalitat, el federalisme i les sobiranes a l'Estat espanyol. Consta de cinc apartats. El titulat Quadern comprén dos dossiers: (1) Nacionalisme subestatal en perspectiva comparada i (2) Nacionalisme i política a l'Estat espanyol en què, en el seu article, Rafael Castelló analitza el cas valencià. En l'apartat Punts de Vista, Mikel Irujo, delegat del govern de Navarra a Brussel·les, escriu sobre la realitat plurinacional de l'Estat espanyol. En l'Entrevista, Ignacio Zafra conversa amb el periodista Josep Ramoneda. En Articles, la professora Saskia Sassen, de la Universitat de Columbia i Dra. HC de la UV, reflexiona sobre els moviments socials i les xarxes financeres electròniques. En Ressenyes, el professor medievalista italià Stefano Cingolani presenta l'estudi de Vicent Baydal *Els valencians, des de quan són valencians*, publicat l'any passat en *Afers*. JP

destacamos...

El tierno y oscuro relato crudo y fantástico de una niña

Una novela que bien podría confundirse con un libro de relatos. Esa sería la descripción breve e imperfecta de *Cassandra y el lobo* (Ardicia), obra de Margarita Karapanou en la que me adentré de un modo un tanto tímido, puesto que desconocía por completo a la autora griega y porque no lograba entender su estructura —no en un primer momento—. Creí que, efectivamente, las historias que encontraba en este libro eran historias independientes, y lo cierto es que podrían funcionar como tal —al menos, así lo creo—, si bien poco a poco me percaté de la intención de su autora de crear escenas de la vida de la pequeña Cassandra, personaje ya inolvidable por su descaro, su portentosa (o enloquecida) mente, su propia existencia sobre el papel.

Karapanou ofrece al lector la posibilidad de penetrar en un terreno en el que lo abyecto se entremezcla con la ingenuidad, donde se intuyen ciertas ac-

titudes morbosas, censurables e inmorales. Son vivencias, escenas o situaciones, protagonizadas por esta singular infante, impregnadas de humor negro, en las que lo fantástico cobra un protagonismo esencial, todo ello para retratar de un modo que me parece totalmente original esa eclosión de la vida adulta, o mejor dicho, la gestación de lo que por desgracia se traduce en la pérdida de la inocencia.

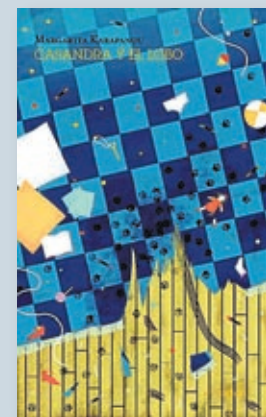
En cada una de estas historias, que conforman el relato vital de Cassandra, uno es capaz de entrever la crudeza de un mundo que siempre, aunque no lo creamos, es hostil, un mundo de violencia, de muerte, de seres desalmados. Y todo ello a través de la aparente ingenuidad de esta heroína tan singular como perversa en ocasiones, puesto que de ella nacen también episodios agresivos e incongruentes, hasta cierto punto terroríficos. Es, Cassandra, una niña contradictoria, capaz de despertar en noso-

tros un sentimiento de ternura y de estupor, por sus acciones, sus pensamientos y emociones, su postura frente a sus familiares y amigos, frente al mundo. Y aunque algunas veces uno pueda sentir cierta repulsión por esa realidad despiadada que se sospecha en cada página, la lectura te atrapa completamente.

Cassandra y el lobo es una de las lecturas que mayor extrañeza y fascinación me ha producido en bastante tiempo por esa combinación de «secretas crueldades» —como afirmó John Updike— que en ella encontramos. Libro, este, surrealista, espontáneo, fresco, sugestivo, una historia que contiene escenas que difícilmente se pueden borrar de la mente por su extravagancia y por la fuerza de la propia narrativa de Karapanou, escritora de la que quisiera profundizar mucho más, lo reconozco.

En definitiva, dicen que Karapanou escribió una versión más feroz de la Alicia de Lewis Carroll, y en parte tienen razón los que esto afirman. Sin embargo, prefiero evitar comparaciones y afirmar que la autora griega nos ha legado una obra sorprendente, de principio a fin. Lean, y juzguen ustedes mismos. ≡

Eric Gras

CASANDRA Y EL LOBO

de Margarita Karapanou

Traducción: Julia Osuna

Editorial: Ardicia

Madrid, 2017

Páginas 164